

УДК 657

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ В СЕЛЯНСЬКИХ (ФЕРМЕРСЬКИХ) ГОСПОДАРСТВАХ

О.С.Корнієнко, викладач

С.В.Шевчук, викладач

Національний університет кораблебудування

У сільськогосподарських підприємствах економічні категорії витрат і собівартості мають важливе значення, адже управління ними дає можливість приймати обґрунтовані рішення щодо розширення чи припинення виробництва конкретних видів продукції, визначення цін на них та рівня їх рентабельності. В умовах реформування аграрного сектора економіки актуальним є питання організації обліку в новостворених сільськогосподарських формуваннях таким чином, щоб забезпечити чітке і достовірне відображення витрат виробництва відповідно до діючого законодавства, повне оприбуткування виробленої продукції, правильне калькулювання її собівартості і оцінку у разі переробки та реалізації продукції, що є основою для визначення фінансових результатів діяльності.

Слід зазначити, що в сучасних публікаціях недостатньо уваги приділяється питанню відображення витрат, пов'язаних з виробництвом продукції, в реєстрах спрощеної форми обліку, яка передбачена для селянських (фермерських) господарств (далі — СФГ) Методичними рекомендаціями з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах [4]. Але цей порядок не є обов'язковим, оскільки Законом України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” [2] дозволено підприємствам самостійно обирати форму бухгалтерського обліку, виходячи з потреб виробництва та управління. Тому деякі автори для обліку витрат в СФГ пропонують використовувати просту форму бухгалтерського обліку і відображати витрати в Книзі обліку доходів і витрат [3], інші автори — в меморіальному ордері №3 “Витрати” та журнальний статті до нього [1]. Проте у перерахованих реєстрах відбувається лише хронологічне накопичення витрат діяльності в цілому, при цьому не ведеться окремо облік витрат на виробництво, що перешкоджає отриманню систематизованої інформації про виробничу собівартість продукції.

Тому, метою даної статі є викладення конструктивних пропозицій щодо вдосконалення методики відображення в обліку витрат на виробництво в реєстрах спрощеної форми бухгалтерського обліку СФГ.

Слід зазначити, що бухгалтерський облік повинен забезпечити інформацію не тільки про загальну суму витрат, а й систематизувати її за видами діяльності або видами витрат для того, щоб надавати можливість правильного визначення виробничої собівартості конкретних видів продукції. Запропонована у Методичних рекомендаціях з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах Відомість обліку витрат виробництва має, на наш погляд, недосконалу форму. Оскільки, по-перше, відсутні посилання на хронологічний порядок занесення даних. По-друге, витрати, що накопичуються в реєстрі, є тільки прямими і безпосередньо стосуються конкретного об'єкта обліку витрат, але загальна сума таких витрат не дає змогу визначити

виробничу собівартість продукції, адже її іншою складовою виступають загальновиробничі витрати. По-третє, в реєстрі запропоновано перелік витрат, який ускладнює облік, тому що недостатня аналітичність інформації викликає додаткову трудомісткість на її отримання з первинного обліку і ускладнює процес прийняття управлінських рішень. На підставі цього можна зробити висновок, що встановлювати централізовано перелік витрат не раціонально, адже кожний господар повинен мати право самостійно визначати склад і ступінь деталізації витрат, керуючись своїми індивідуальними потребами.

Для усунення вищеперерахованих недоліків нами запропонована Книга обліку витрат виробництва (табл. 1). Для прикладу об'єктом обліку витрат вибрано рослинництво, а об'єктом калькулювання собівартості — окремий вид продукції (перелік визначено Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств 5).

Для чіткого і достовірного відображення витрат виробництва необхідно відкривати окрему сторінку в Книзі обліку витрат виробництва для кожного виду сільськогосподарської продукції. Таким чином, протягом звітного періоду відбуватиметься систематизоване накопичення в хронологічному порядку з посиланням на первинні документи лише тих витрат, які понесені для виробництва даної продукції. Одночасно, витрати, які не можна віднести безпосередньо на певну продукцію, реєструватимуться у запропонованій Відомості обліку загальновиробничих витрат (табл. 2).

По закінченню процесу виробництва загальновиробничі витрати розподілятимуться на об'єкти калькулювання собівартості пропорційно до загальної суми витрат без вартості насіння. Такий порядок зумовлений тим, що особливістю рослинництва є сезонний характер виробництва, розрив між періодами виконання технологічних процесів і одержанням готової продукції. Крім того, виробничі витрати в рослинництві здійснюються дуже нерівномірно і значною мірою залежать від природно-кліматичних умов. Як наслідок,

складно розподілити загальновиробничі витрати на кожний об'єкт калькулювання собівартості з використанням бази розподілу при нормальній потужності згідно П(С)БО 16 "Витрати" [6], оскільки, на сільськогосподарських підприємствах розрахунок даного показника викликає певні труднощі. Так, понесені за два роки рівнозначні витрати на вирощування пшениці не призведуть до однакового розміру врожаю через вплив природно-кліматичних факторів. Тому, представляється доцільним розподіл загальновиробничих витрат за об'єктами калькулювання собівартості відносно загальної суми витрат без вартості насіння (без попереднього групування їх на постійні та змінні).

Таблиця 1

**Запропонована форма Книги обліку витрат виробництва
селянського (фермерського) господарства
Вид продукції кукурудза**

№запису	Дата	Первинний документ	Склад витрат						Загальновиробничі витрати	Виробнича собівартість	Дохід від реалізації	
			Матеріальні				На оплату праці та соціальні відрахування	Інші				Всього
			насіння	добрива	засоби захисту рослин	паливо						
1	03.06	Накладна № 95				150			150			
2	05.06	Накладна № 67	75						960			
3	30.06	Розрахункова відомість №6					750		750			
4	30.06	Розрахунок №6					25		25			
			
35	27.07	Розрахунок розподілу загально-виробничих витрат							234,3			
			
Всього			75	29	21	356	3750	135	2205	234,3	2439,3	3654

Таблиця 2

Запропонована форма Відомості обліку загальнови­робничих витрат селянського (фермерського) господарства

№ п/п	Дата	Первинний документ	Зміст операції	Сума, грн.
1	5.07.03	Платіжне доручення	Здійснено оплату за освітлення і водопостачання	155,0
2	8.07.03	Відомість нарахування амортизації	Нарахована амортизація сіялки	140,0

Всього				486,2

Наступним кроком є віднесення розподілених загально­виробничих витрат на собівартість тільки тієї продукції, яку вирощують в даному господарстві. Для цього складають Розрахунок розподілу загально­виробничих витрат (табл. 3).

Таблиця 3

Розрахунок розподілу загально­виробничих витрат за об'єктами калькулювання собівартості

№ п/п	Вид культур (об'єкти калькулювання собівартості)	База розподілу (сума витрат без вартості насіння)	Коефіцієнт	Загально­виробничі витрати
1	Кукурудза	2130		234,3
2	Соняшник	1304		143,44
3	Ячмінь	569		62,59
4	Просо	375		41,25
5	Гречка	42		4,62
	Разом	4420	0,11	486,2

Після проведення розрахунку розподілені загально­виробничі витрати переносяться до Книги обліку витрат виробництва, яка ведеться в розрізі видів сільськогосподарської продукції. Сума прямих витрат з розподіленими загально­виробничими складатиме виробничу собівартість кожного виду продукції. Порівняння суми доходу від реалізації продукції з її виробничою собівартістю дасть змогу визначити фінансовий результат від реалізації та контролювати прибутковість як за окремими видами продукції, так і діяльності підприємства в цілому.

На нашу думку, запропонована методика обліку виробничих витрат в СФГ має значні переваги, оскільки забезпечує: по-перше, хронологічний порядок систематичного накопичення витрат виробництва; по-друге, достовірне визначення виробничої собівартості продукції завдяки відображенню всіх її складових в Книзі обліку витрат виробництва; по-третє, можливість кожному господарю самостійно визначати склад та ступінь деталізації витрат, керуючись потребами виробництва та управління конкретного господарства.

Успішне функціонування СФГ, забезпечення в них раціонального ведення виробництва, організація взаємовідносин з постачальниками виробничих ресурсів, реалізація виробленої продукції вимагає організації в таких господарствах чіткої системи бухгалтерського обліку. Традиційний підхід до організації обліку, який існував у великих підприємствах, тут є непридатним, тому в умовах СФГ облік повинен бути максимально спрощений і скорочений, але лише до певної межі, яка не шкодить його достовірності і забезпечує виконання його інформаційної і контрольної функції. Таке удосконалення методики ведення бухгалтерського обліку в СФГ сприятиме підвищенню ефективності обліку виробництва за принципом “менше витрат — більше вигод”.

ЛІТЕРАТУРА

1. С. Деревянко. Простая форма бухгалтерского учета // Баланс-Агро. – 2001. – № 8. – С. 39 – 47.
2. Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”. Затверджений постановою Верховної Ради України від 16.07.99 р. № 996-XIV.
3. С. Матвиец. Бухгалтерский учет в фермерских хозяйствах // Баланс-Агро. – 2002. – № 2. – С. 33 – 38.
4. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах. Затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 02.07.2001 р. № 190.
5. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 р. № 132.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”. Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318.